

Sensorveiledning STV1200 Høsten 2018

Studentene skal besvare ett av de tre alternativene (A-C) under oppgave I, og tre av de fem alternativene under oppgave II. Oppgave I teller 60%, oppgave II teller 40%.

OPPGAVE I: Essay (velg ett av alternativene)

A: Redegjør kort for hovedprinsippene i det globale frihandelsregimet og for hva som menes med «sosialt forankret liberalisme» (engelsk: *embedded liberalism*). Drøft, med bruk av aktuelle eller historiske eksempler, hvorfor stater i praksis ofte fraviker frihandelsregimets hovedprinsipper. Knytt drøftingen til minst to av teoritradisjonene realisme, liberalisme, marxisme og sosialkonstruktivisme.

Temaet er dekket både i pensum (Claes mfl 2017 kap 3) og i forelesninger.

Jevnt gode besvarelser vil knytte dagens globale handelsregime til WTO og de mer enn 60 avtalene denne organisasjonen administrerer – og skrive eller underforstå at mange av disse reglene har en historie som i hovedsak begynte med GATT 1947. Jevnt gode besvarelser vil også ha fått med seg hovedinnholdet i de to første kulepunktene under. Meget gode til fremragende besvarelser vil ha større presisjon og dessuten få fram hvordan disse prinsippene er nedfelt i konkrete regler og prosedyrer. Meget gode til fremragende besvarelser vil nok også komme inn på det tredje kulepunktet (gjensidig nedbygging av handelshindringer, understreket i forelesningene og i pensumbokens tekst men ikke i pensumbokens tekstboks om de multilaterale handelsprinsippene). Inndelingen kan gjerne være annerledes enn under, pensumboken lister f. eks. underprinsippene av ikke-diskriminering hver for seg og dette er helt i orden. Forelesningens lysark har denne inndelingen:

- *Ikke-diskriminering*, med underprinsippene Nasjonal behandling (utenlandske produkter skal ikke behandles dårligere enn dem produsert innenlands) og Bestevilkårsregelen (produkter fra alle medlemsland skal behandles likt). Meget gode til fremragende besvarelser vil nok her føye til det omfattende unntaket (favorisering under regionale handelsavtaler, ala EUs) og det litt mindre omfattende (favorisering av minst utviklede land under GSP-ordningen).
- *Gjennomsiktighet* om nye handelshindringer – nedfelt i kravet om innmelding av handelshindringer og i komite-strukturen som gir arenaer for protest og forhandling.
- *Gjensidig nedbygging av handelsrestriksjoner*: Dette prinsippet begrunner bl. a. forhandlingsrundene (senest Uruguay-runden, som frambragte WTO, og Doha-runden som offisielt pågår fortsatt selv om det går tregt).
- I pensumbokens tekstboks om de multilaterale handelsprinsippene nevnes også regimets beslutningsregler – konsensusregelen gjelder i hovedforhandlingene men fravikes i tvisteløsningsorganet. Det vil ikke være galt å trekke inn disse reglene men de trenger ikke inngå i en fremragende besvarelse.

Med «sosialt forankret liberalisme» (engelsk: *embedded liberalism*) menes et ikke-uttalt prinsipp i dette regimet, betont både i pensumboken og i forelesningene, nemlig at

bevegelsen mot større frihandel (*liberalism*) skal være sosialt forankret (*embedded*). John Ruggie myntet begrepet med inspirasjon fra Karl Polanyi. Det mest konkrete uttrykket i handelsregimet er de generelle unntakene stater kan påberope seg (under visse betingelser som skal hindre opportunistisk bruk) dersom frihandel truer tunge nasjonale interesser som sikkerhet, helse, miljø eller offentlig moral. Prinsippet kan også avleses i saksområder som er holdt utenfor frihandelsreglene, opprinnelig gjaldt dette jordbruk og tjenester. Riktig fremragende besvarelser vil kanskje framheve at den nyliberale bølgen fra tidlig 1980-tall svekket prinsippet om sosial forankring, selv om det kan hevdes at det miljømessige unntaket er noe styrket over tid.

I praksis har statene både historisk og i våre dager fraveket frihandelsregimets hovedprinsippene i stort monn – på måter som både boken og forelesningen har inndelt slik:

- Ensidige handelstiltak (ofte omtalt som «nymerkantilisme»): USAs tiltak innen tung- og bilindustrien på 1970-tallet er mulige historiske eksempler å trekke fram. Blant aktuelle eksempler kan studentene velge og vrake blant Trumps mange ensidige tiltak mot nære og fjerne, særlig mot Kina.
- Regionalisering, historisk særlig gjennom europeisk integrasjon men på 1970-tallet og etter den kalde krigen også mange andre steder – innebærer at toll- og andre lettelsener forbeholdes medlemmene av regionale økonomiske samarbeidsorganisasjoner. Meget gode til fremragende besvarelser vil få fram at disse nye eller tettere sammenvevde regionene, så vel som de trans-regionale handels- og investeringsavtalene (TPP og TTIP) som ble framforhandlet i Obamas tid og lagt til side Trumps, samlet innebærer at dynamikken på det handelspolitiske området er flyttet ut av det globale handelsregimet.
- Bilateralisme innebærer at særlig sterke stater ønsker at internasjonale forhandlinger skal skje i bilateral snarere enn multilateral ramme. Dette fikk stor utbredelse på 1970-tallet (f. eks «styrt handel», «frivillige» eksportbegrensninger) og bidro til å berede grunnen for Uruguay-runden som ga WTO. Et aktuelt eksempler er USAs nylige reforhandling av NAFTA til USMCA-avtalen som skjedde sekvensielt, først med Mexico og deretter med Canada. Noen vil kanskje komme inn på eksplosjonen i bilaterale handels- og investeringsavtaler siden 1990-tallet.

Koplingen til minst to av de overordnede teoritradisjonene realisme, liberalisme, marxisme og sosialkonstruktivisme, kan gjøres på mange gode måter. Jevnt gode besvarelser vil i løpet av drøftingen få fram de grove særtrekkene ved tradisjonene som er valgt og knytte dem til noen relevante eksempler. Meget gode til fremragende besvarelser vil være mer presise både begrepsmessig og empirisk og demonstrere større forståelse gjennom illustrasjoner og utdypninger. Studenter som (også) forsøker å argumentere ut fra de to nederste kulepunktene, bør belønnes dersom dette gjøres med rimelig innsikt – fordi koplingene her er mindre åpenbare enn for realismen og liberalismen:

- Realismen: høyst relevante særtrekk er vekten på staters egeninteresse og maktfordelingen i statssystemet, og på frykten for å komme bakpå i den globale økonomiske konkurransen på måter som kan true det materielle grunnlaget for militær sikkerhet. Slike betraktninger er plausible drivere for både bilateralisme og ensidige handelstiltak fra mektige staters side. Merkantilisme eller økonomisk nasjonalisme omtales ofte som realisme på økonomifeltet. Noen vil kanskje trekke fram også regionaliseringstrenden og peke på at USA av geopolitiske grunner historisk har fremmet europeisk integrasjon. Mange ser det trans-regionale TPP-initiativet, som ikke omfattet Kina, som uttrykk for et ønske om å demme opp for Kinas vekst og dermed forsinke eller forhindre en hegemonisk overgang.

- Liberalismen: også her står egeninteresser sentralt men hjemlig politikk (f eks press fra konkurranseutsatt industri som driver av proteksjonisme) og internasjonale institusjoner vektet tyngre enn innenfor realismen. Meget gode til fremragende besvarelser vil nok komme inn på gratispassasjer-poenget; eller kanskje påpeke at stater ofte forsøker å legitimere ensidige handelstiltak ut fra unntaksbestemmelsene i WTO; eller at regionaliseringstrenden er knyttet til gradvis styrking av institusjoner som EU.
- Konstruktivismen: særtrekkene er den betydningen normer, forestillinger og fellesskapsfølelser antas å ha for viktige aktører, som ikke bare er stater – og tanken at disse aktørene i betydelig grad påvirkes av samhandling fremmet av transnasjonale eller internasjonale institusjoner. Endringen i dypnormen fra sosialt forankret liberalisme til nyliberalismen er nevnt, noen kan ta fraspark der. Andre vil kanskje betone globaliseringens skyggesider (voksende ulikhet, sosial deklassering og derav følgende identitetspolitikk) – eller andre ting.
- Marxismen: særtrekkene særlig klasse- og konfliktperspektivet, herunder at stater gjerne støtter opp under egne transnasjonale selskaper og den generelle maktskjevheten mellom Det globale nord og Det globale sør. De trans-regionale prosessene kan være relevante eksempler siden disse kopler liberale investeringsregler og sysemer for tvungen tvisteløsning til forhandlinger om markedsadgang.

B: Hvordan påvirker EU medlemslandenes politikk? I hvilken grad og hvorfor utsettes Norge for tilsvarende påvirkning?

Pensumdekning: Claes og Førland kapittel 1, 2, 9 og 10. særlig kapittel 9.

Den første delen av oppgaven må anses som hoveddelen. Oppgaven er i hovedsak rettet inn mot kapittel 9 hos Claes og Førland som har tittelen: 'Hvordan påvirker EU medlemslandene?'

Dette kapittelet har tre deler (se under) og besvarelsene kan tenkes bygget opp på tilsvarende måte. Som det fremgår av innledningen til kapittelet rettes blikket mot de nasjonale politiske konsekvensene i medlemslandene, av de beslutninger og de politiske prosesser som skjer i EUs institusjoner. Kapittelet knyttes til begrepet europeisering som er diskutert i kapittel 2. Europeisering kan forstås som endring i nasjonal politikk som skyldes beslutninger eller beslutningsprosesser i EU og fremstår derfor som et sentralt i besvarelsen. I boka skilles det tydelig mellom integrasjon og europeisering, et skille som ikke er like klart i forskningslitteraturen på området. Ensidige drøftinger av integrasjon, altså hvordan medlemslandene overfører suverenitet til fellesskapsorganene, må allikevel sies å ligge på siden av denne oppgaven. Det er ikke gitt at studentene finner koplingen til europeiseringsbegrepet. Man bør derfor ikke henge seg opp i om begrepet er nevnt eller ikke. Samtidig bør det gi uttelling om man har koplet inn dette begrepet og de mekanismene (regler, interesser og ideer) som er angitt i kapittel 2 (side 43-46), se også avsnittet lenger ned om EU og innholdet i nasjonal politikk.

Påvirkningen fra EU kan ha betydning for nasjonal politikk på ulike nivåer. For det første kan EU påvirke grunnleggende trekk eller strukturer i det nasjonale politiske system. For det andre kan EU påvirke hvem som tar politiske beslutninger og måten det gjøres på. For det tredje kan EU påvirke innholdet i politiske beslutninger. På engelsk skiller vi mellom disse tre

ved begrepene: polity, politics og policy. Om studentene velger alle disse tre, eller fokuserer ett eller to av dem er helt opp til studentene, og avgrensningen er i seg selv ikke avgjørende for vurderingen av kvaliteten på besvarelsen.

EU og det nasjonale politiske system. I dette avsnittet diskuteres det i pensum konsekvensene for medlemslandene av etableringen av et føderalt nivå i EU. Dette kan gjerne ses i lys av diskusjonen om i hvilken grad EU har føderale trekk i kapittel 1 (side 27-29). En slik utvikling vil naturligvis ha betydelige konsekvenser for medlemslandenes konstitusjoner og grunnleggende trekk ved de respektive lands politiske system. Her diskuteres også forholdet mellom nasjonale myndigheter og regioner i lys av en slik føderalisering.

EU og nasjonale politiske institusjoner. Dette avsnittet dreier omkring to figurer hvor først det nasjonale politiske beslutningssystemet beskrives med en kopling mellom samfunns- og statsnivå med to kanaler, i statsvitenskapelig litteratur kjent som den korporative og den numeriske kanal. Statsnivået produserer så lovgivning som borgerne bindes av, deretter en tilsvarende figur med EU-nivået som en påbygning på dette. Muligens velger noen studenter å gjengi figurene eller forsøke å gjøre det. Poenget er imidlertid at studentene viser hvordan de nasjonale politiske institusjonene og EU institusjonene er koplet sammen. En ren beskrivelse av nasjonale- eller EU institusjoner er ikke tilstrekkelig for å fange opp dette elementet. Det er koplingen som er poenget.

EU og innholdet i nasjonal politikk. Dette avsnittet er det som tettes følger opp begrepet *eupeisering*. Som det står i innledningen til avsnittet: 'I dette avsnittet skal vi vende blikket mot hvordan vedtak på EU-nivå blir omdannet til nasjonal politikk' (s. 199). Her skiller det mellom (i) juridisk påvirkning, (ii) EUs betydning for nasjonale aktørers interesser og (iii) forming av ideer. Den juridiske følger av forpliktelsen medlemslandene har til å gjøre EUs vedtak til del av nasjonal lovgivning. Betydningen av interesser kan virke både på statsnivå og samfunnsnivå. Dette gjelder også formingen av ideer, men her legger pensum størst vekt på statsnivået.

En fare er at enkelte studenter ikke koplet inn kapittel 9 i det hele tatt, men skriver om EUs institusjoner og integrasjonsprosess mer allment. Det er ikke en tilfredsstillende besvarelse. Men dersom studentene gjennom en mer generell og/eller beskrivende innfallsvinkel får fram noen av de samme poengene som her er angitt, er det rimelig å betrakte det som en fullgod måte å løse oppgaven på, selv om altså ikke Claes og Førlands utlegning og disposisjon i kapittel 9 ligger til grunn.

Når det så gjelder den andre delen av oppgaven, om påvirkning av Norge gjennom EØS-avtalen er dette dekket i kapittel 10 hos Claes og Førland. Her er det et eget avsnitt om EUs påvirkning på norsk politikk gjennom EØS-avtalen (s. 209-211). Her vektlegges det at EØS-avtalen er en tilslutning til det indre marked. Det har vide konsekvenser, men det er altså mange sider av EU-samarbeidet som Norge ikke er knyttet til gjennom EØS-avtalen. Videre problematiseres påvirkningen av Norge og en parallell modell som den i kapittel 9 viser hvordan kun den korporative påvirkningskanalen er åpen for norske borgere, mens den numeriske er lukket (se side 221). De studentene som klarer å gjengi dette poenget bør premieres. Også i denne delen må vi forvente at mange studenter går mer konkret beskrivende til verks. Som for forrige del må det kunne aksepteres dersom studenten får fram hvordan og gjerne hvorfor Norge rammes av deler av EUs påvirkning og ikke av andre.

C: Les den vedlagte kronikken om drapet på Jamal Khashoggi og forholdet mellom USA og Saudi Arabia.

- **Hvilket teoretisk perspektiv (realisme, liberalisme, marxisme, konstruktivisme) mener du kronikkforfatteren i hovedsak resonnerer innenfor? Begrunn svaret.**
- **Hvilke amerikanske interesser vektlegger forfatteren? Hvilke andre interesser kan USA ha, og i hvilken grad ville sterkere vektlegging av disse andre interessene kunne ha endret amerikansk politikk i denne saken?**
- **Gjennomfør en kritisk drøfting av kronikkforfatterens konklusjon ved hjelp av et annet teoretisk perspektiv enn det forfatteren bruker.**

Dette er en utradisjonell oppgaveformulering, som er tenkt å ha et noe mer ‘anvendt’ preg, enn den tradisjonelle oppgaveformen, hvor pensumnærheten er mer åpenbar. Teoriene som refereres i oppgaven er dekket av i kapittel 3 i Mingst. Det er også en teoripresentasjon i kapittel 2 hos Claes, Hveem og Tranøy. Denne vil være særlig relevant for de studenter som knytter an til teorier knyttet til økonomiske interesser, noe som vil være naturlig gitt kronikkens vektlegging av amerikanske oljeinteresser.

I svaret på det første delspørsmålet i oppgaven er det forventet at studentene vil angi at kronikkforfatteren i hovedsak resonnerer innenfor den realistiske teoritradisjonen. Dette fordi normative innvendinger mot overlagte drap i regi av en stat, ikke synes å ha avgjørende betydning for aktørenes handlingsvalg, verken for Saudi Arabia eller USA. Det kan innvendes at vektlegging av USAs økonomiske interesser, delvis knyttet til oljemarkedet, da særlig prisen på olje, men også våpeneksporten til Saudi Arabia, tilsier at det også er elementer av det liberalistiske perspektivet i resonnementene i kronikken. Noen studenter kan ha merket seg at kronikkforfatteren er identisk med en pensumforfatter både av en bok om EU og om fagfeltet Internasjonal Politisk Økonomi, og kan av den grunn anse også kronikken som trygt forankret i den liberale teoritradisjonen. Det viktige her er ikke hvilket perspektiv som velges, men at valget er velbegrunnet.

Det andre spørsmålet er i utgangspunktet lettere, siden kronikken nesten utelukkende vektlegger amerikanske oljeinteresser. De gode besvarelsene vil fange opp nyanseringen i kronikken, at dette ikke dreier seg om fysiske oljeleveranser til USA, men den amerikanske innflytelsen via Saudi Arabia på verdensmarkedsprisen på olje. De observante studentene vil også få med seg det geopolitiske elementet at den amerikansk alliansen med Saudi Arabia også i stor grad stenger Kina fra å overta denne innflytelse på oljemarkedet. Dette delspørsmålet blir mer krevende når studentene oppfordres til å vurdere hvilke andre interesser USA kan ha. Her er det naturligvis verken støtte i pensum eller selve kronikken. Her kreves det med andre ord selvstendige resonnement fra studentenes side. Den kanskje mest nærliggende forventning er at studentene vil vektlegge at selv USA har en interesse av at stater forholder seg til internasjonale regler og normer. I så måte vil menneskerettigheter være en slik ‘alternativ’ interesse. Da vil fordømmelse og sanksjoner overfor Saudi Arabias eklatante brudd på disse være en mer adekvat amerikansk politikk i denne saken. Noen studenter vil kanskje også bruke kronikkens diskusjon av USAs økte grad av selvforsyning av olje som et argument for en tøffere normativ politikk overfor Saudi Arabia.

I det tredje delspørsmålet er tanken at studentene bringer den teoretiske pensumlitteraturen tilbake i besvarelsen. Her kan menneskerettighetene komme tilbake som del av både en liberal og en konstruktivistisk kritikk av kronikkforfatterens noe kyniske verdensbilde. Denne delen stiller kanskje enda større krav til selvstendighet i besvarelsen. Studentene må her både utlede

hvilke konsekvenser for aktørenes politikk i den aktuelle saken det alternative perspektivet har for så å konfrontere dette med kronikkforfatterens konklusjon om at USA neppe vil foreta seg noe som kan skade relasjonen til Saudi Arabia. Virkelig gode studenter vil her trekke inn egenskaper ved det saudiarabiske regimet. Ikke minst den mulige smittefare ved å akseptere at autokratiske regimer dreper opposisjonelle, til tross for at dette nok må sies å være en forholdsvis utbredt foreteelse.

Oppgaven stiller store krav til studentene når det gjelder å utforme sitt eget analytiske design. Dermed må vi også forvente at det vil være mange ulike måter å angripe denne oppgaveteksten på. Referanserammen for evalueringen vil derfor i større grad være den indre konsistens og kvalitet, snarere enn hvorvidt studentene treffer et måltavle i form av pensum eller et 'riktig' svar. Vi bør også premiere kreativitet, både når det gjelder de spekulative elementene, som hvilke andre interesser USA kan ha, eller de analytiske grep studentene velger for å gjennomføre en drepende kritikk av kronikkforfatterens perspektiver eller konklusjoner.

OPPGAVE II: Spørsmål (velg tre av alternativene)

A: Hvilke tre faktorer bidrar til varig fred ifølge det liberale perspektivet (se f.eks Russett og O'Neal, 2001 sitt pensumbidrag)? Forklar den underliggende mekanismen for minst én av disse faktorene.

Pensum er her angitt i oppgaveteksten.

De tre faktorene er: demokrati, internasjonale organisasjoner og handel mellom land (economic interdependence).

Basert på pensum er det angitt en systematisk liste over mekanismene på forelesningene (lysark også i Canvas):

- Demokratier går mye sjeldnere til krig mot hverandre, nesten en 'statistisk lov' i internasjonal politikk. Kulturforklaringen: kultur for fredelig konfliktløsning, 'spiller over' til internasjonal politikk. Strukturforklaringen: I demokratier straffes ledere for 'dumme kriger', par av demokratier har felles interesser for å løse sine konflikter uten krig
- Handlende land går mye sjeldnere til krig med hverandre. Klassisk ide blant politiske økonomier (som Smith og Ricardo). Forklaring: krig ødelegger handelsrelasjoner, alternativkostnader, gjensidig nytte av handel, skaper andre relasjoner (f.eks. organisasjoner og lover og regler, som WTO), som også bidrar til fred.
- Land som er med i nettverk av IGO'er kriger mindre. Forklaring: megling, reduserer usikkerhet, tvang (f.eks. FNs fredsbevarende styrker), skaper normer for samarbeid, bygger tillit.

Besvarelsen skal være kort, derfor må en fullstendig liste over faktorer med noen mekanismer knyttet til en av dem anses som en fullgod besvarelse.

B: Redegjør for skillene Dunning trekker mellom eierskapsfordeler, lokaliseringsfordeler og internaliseringsfordeler som motiver for direkte utenlandsinvesteringer. Gi eksempler på hver av disse fordelene og vis hvordan denne inndelingen kan belyse maktforholdet mellom selskapet og vertstaten.

Pensum: Claes, Hveem og Tranøy side 195-198.

Spørsmålet er behandlet både i forelesningene (eget lysark om Dunning og løftet fram også i gjennomgangen av ulike styringsformer innenfor globale verdikjeder) og i pensum (kap 6 i Claes mfl 2017, særlig sidene 195-98). Jevnt gode besvarelser vil gi en grovkornet men stort sett riktig framstilling av Dunnings skjema – meget gode til fremragende besvarelser vil ha høyere presisjon og gi illustrasjoner som demonstrerer forståelse av hvordan disse typene av fordeler kan motivere direkte utenlandsinvesteringer:

- Eierskapsfordeler er konkurransefortrinn investorselskapet har sammenliknet med lokale produsenter, f. eks. bedre tilgang til kapital, eksklusiv teknologi eller overlegen evne til å markedsføre produktene på globale markeder.
- Lokaliseringsfordeler er dem vertstaten kan tilby sammenliknet med alternative steder hvor selskapet kan investere – f. eks. billig arbeidskraft (gjerne i Det globale sør), særlig kompetent arbeidskraft (gjerne i Det globale nord), nærhet til et viktig marked for produktene (gjerne i Det globale nord eller i framvoksende økonomier) eller strategiske naturressurser (kan finnes i alle kategorier av vertsland).
- Internaliseringsfordeler betegner en rekke motiver selskapet kan ha for å utnytte de to andre fordelstypene *innenfor* egne organisasjonsgrenser heller enn gjennom markedet. Et knippe eksempler: Eierskapskontroll kan (1) Bidra til å skjerme egen spissteknologi når denne er kilde til superprofitt, eller å erverve seg eksklusiv kontroll over andres teknologi; (2) Bidra til å omstrukturere den internasjonale produksjonen innenfor det området selskapet opererer på, enten offensivt ved selv å kjøpe seg opp til en dominerende posisjon eller defensivt ved å motvirke andre selskapers markedsposisjon; eller (3) Skatteplanlegging gjennom opportunistiske internpriser på varer, patenter eller lån innad i selskapet som bidrar til å plassere en større del av overskuddet i land med lave skatter eller generøse avskrivningsregler. Det er ikke noe krav om at selv meget gode til fremragende skal være innoen flere eller mange av disse eksemplene – dette er jo en kortoppgave og det avgjørende er at besvarelsen røper god forståelse.

Oppgavens siste del spør om hvordan Dunnings inndeling kan belyse maktforholdet mellom selskapet og vertstaten. Det korte svaret her, understreket i forelesningen og underbygget av diskusjonen i pensumsbidraget, er at det som gir *eierskapsfordeler* kan være kilde til selskapsmakt (dersom vertstaten vanskelig kan få tilgang til det gjennom andre selskaper) og det som gir *lokaliseringsfordeler* kan være kilde til vertstatsmakt (dersom selskapet vanskelig kan finne det andre steder). God forståelse av dette eller liknende poenger bør trekke en oppgave opp – men er ikke strengt nødvendig for at besvarelsen skal være meget god til fremragende dersom andre deler av besvarelsen peker i den retningen.

C: En utbredt antakelse i studiet av internasjonal politikk er at det internasjonale systemet er et anarki. Hva ligger i denne antakelsen? Beskriv kort noen konsekvenser som denne antakelsen kan ha for staters sikkerhetspolitikk.

Studentene har selvsagt fått dette servert i flere av pensumbidragene. Mingst drøfter begrepet både med referanse til Hobbes og Kant på side 9-11. Begrepet er også gjennomgående i hele kapittel 3 om teorier i studiet av internasjonal politikk. Også Claes, Hveem og Tranøy bruker plass på anarkiet, på side 27-28.

Enklest forstås anarki som fravær av overordnet myndighet. På forelesningene er følgende sitat fra Barry Buzan utlagt: "The international political system is an anarchy, which is to say that its principal defining characteristic is the absence of overarching government. The principal defining feature of the states is their sovereignty ... If units are sovereign, their system of association must be anarchy, and if the system is anarchic, its members must reject overarching government." B. Buzan 1991. *People, States and Fear* N.Y.: Harvester Wheatsheaf.

Mingst vektlegger først og fremst de strukturelle konsekvensene av anarkiet, med ulike former for maktfordeling, samt de sikkerhetspolitiske konsekvensene for den enkelte stat i sin søken etter selvoppretholdelse. Essensen her at statene i utgangspunktet er overlatt til seg selv (self-help-system). Men en åpenbar konsekvens er tendensen til alliansedannelse. Claes, Hveem og Tranøy følger det samme sporet, men legger til utfordringene for internasjonal samarbeid, hvor usikkerheten knyttet til andres fremtidige handlinger kan legge begrensninger på samarbeidet siden slikt samarbeid kan tenkes å styrke en fremtidig fiende. Dette er selvsagt også spørsmål som behandles i en rekke sammenhenger hos Hovi og Underdal.

Besvarelsen skal være kortfattet så dersom studentene har en klar definisjon og nevner noen av de betraktninger som her er nevnt, bør det anses som en fullgod besvarelse.

D: Hvordan er FNs sikkerhetsråd satt sammen? Hvorfor er sammensetningen slik den er?

Pensum: Hovi og Underdal s. 72-73, 158, 192--193.

Sikkerhetsrådet har fem faste medlemmer, og ti som velges. De ti velges for to år, fem seter er på valg hvert år. De valgte representantene velges ut fra en geografisk fordelingsnøkkel. De kan heller ikke gjenvelges umiddelbart. Alle som velger å svare på denne oppgaven bør forventes å kunne gjengi disse momentene.

Når det gjelder motivene for denne ordningen er poenget at maktfordelingen innad i organisasjonen skulle gjenspeile maktforholdene i internasjonal politikk generelt. Dette diskuteres forholdsvis detaljert hos Hovi og Underdal på sidene 190-194. Noen vil kanskje benytte anledningen til å diskutere hvorvidt dette fortsatt gjelder. Det kan telle positivt, men det kan ikke forutsettes ut fra oppgaveteksten at også en slik diskusjon skal gjennomføres. Ordene 'hensyn' og 'modell' kan muligens virke underlige på studentene. Den siste setningen kunne naturligvis like gjerne vært formulert som: Hvorfor er FN sikkerhetsråd satt sammen på denne måten?

E: Mingst presenterer tre modeller for utenrikspolitiske beslutningsprosesser: (i) the rational model, (ii) the bureaucratic/organizational model and (iii) the pluralist model. På forelesningene er disse tre modellene omtalt som henholdsvis (i) rasjonell aktør-modellen, (ii) kompleks organisasjons-modellen og (iii) byråkratisk politikk-modellen. Skisser kort hovedforskjellene mellom disse modellene.

Pensum: Spørsmålet er primært dekket hos Mingst i avsnittet 'Models of Foreign Policy Decision Making, på side 162-169.

Her er tanken at studentene skal fange essensen i forskjellen ved de ulike modellene hentet fra Graham Allison's velkjente studie av Cuba-krisen. Mingst har blant annet ulike figurer som noen studenter kanskje forsøker å gjengi. Figurene i seg selv kan være nyttig i besvarelsen, men de må følges av tekst som viser at forskjellene er forstått. På forelesningene er dette forsøkt gjort så enkelt som mulig ved å følge følgende skjema:

- Rasjonell aktør-modellen: rasjonell og enhetlig
- Kompleks organisasjons-modellen: rasjonell men ikke enhetlig
- Byråkratisk politikk-modellen: verken rasjonell eller enhetlig

Dette er selvsagt en grov forenkling, men fanger allikevel essensen. I kompleks organisasjonsmodellen er tanken at de enkelte delene av statsapparatet i seg selv er rasjonelle gitt deres egne interesser ('where you stand depends on where you sit'), men side disse er forskjellige så må en avveining foretas, noe som gjør prosessen mindre enhetlig enn i rasjonell aktør modellen. Gode studenter vil her også nevne at byråkratiske rutiner spiller en rolle i denne modellen (Standard Operating Procedures'). I den siste modellen åpnes prosessene mer opp, hos Mingst både overfor interessegrupper offentlig opinion og massebevegelser. Beslutningene preges dermed i større grad av søken etter staisfiering, snarere enn optimalisering, noe som jo er kjennetegnet ved den rasjonelle enhetlige modellen.

Besvarelsen skal være kortfattet, så dersom studentene skisserer hovedlementene i dette må det anses som en fullgod besvarelse.